

Mossen Jacinto Verdaguer

PATRIA

IMPRESA
LA CAMPANA y LA ESQUELLA
Olmo, 8, Barcelona

BARCELONA

1904

PATRIA

PATRIA

POESÍES DE

Mossen Jacinto Verdàguer

ab un prólech de

MOSSEN JAUME COLLELL

BARCELONA

LIBRERÍA DE F. RIBALTA TISANS

Espasería, 14

1904

TIRADA

<i>En paper comú.</i>	2000
» » <i>de fil.</i>	100
» » <i>del Japó.</i>	16

Ab llicencia de l' Ordinari.

PROLECH

No ha menester ram lo bon ví, ni pròlech un llibre nou de Mossen Cinto. Però ell m' ha dit: «fesme quatre mots calentonets de pátria;» y aquí van eixes ralles com los gonfanons devant la processó.

Parlant entre companys del renaixement de Catalunya, he dit moltes vegades que si 'l catalanisme militant hagués de pendre un escut d' armes ab sa devisa á la faysó dels antichs cavallers, deuría apropiarse aquell expressiu mot del Apòstol Sant Pau, quan, alabant la fè sencera del patriarca Abraham, diu que *esperá contra tota esperança.*

Perque, en veritat, més que de arriscada, de folla podia calificarse la empresa de voler restaurar una literatura ben morta y enterrada en la tomba de les biblioteques y arxius, y tornar l' esplendor literari á una desvalguda llengua de pagesos que 's trobava, y 's troba encara, posada en un entredit civil—y vu-

lla Deu que no s'ia ecclesiástich en alguns indrets— que es una flagrant iniquitat; y més follia encara voler oposarse á la doble corrent del cosmopolitisme nivellador y del uniformisme absorvent de la política centralisadora, que troba desgraciadament pròus ausiliars á casa nostra, pera que li s'ia més fàcil la seva tasca. Y no obstant, nosaltres, *in spem contra spem*, fermes é indomables com un estol de juraments, anam sempre avant ab creixent coratge, segurs de que un dia ó altre, tart ó d' hora, hem d' eixir ab la nostra.

¿Y quina es la *nostra*? dirá algú. Pochs ab tota certenitat ho saben, alguns vagament ho pressenten, però tots ho endevinan ab la misteriosa intuició del cor, y ho senten com se sent en lo moviment de la sanch l' escalf vivificador de la Primavera. Tots presentim y comprenem que eix moviment de vida regional que á Catalunya ha prèns naturalment lo apelatiu *Catalanisme*, y que de les tranquiles regions de la literatura ha passat, per ineludible força de la lògica, á la candent arena política, es una revirada providencial de tot un poble que no pot resignarse á la especie de mort civil que una falsa rahó d' estat volia infligirli.

Tant es aixís, que avuy ningú s' espanta de la paraula *revindicació de la personalitat* que, alguns anys arrera, esferehia fins á molts dels nostres camarades de campanya literaria. Recordo que 'l bó de

don Manel Milá, mestre de tots y catalá de nissaga, però no ben catalanista;—aixís com hi há catalanistas que tenen molt poch de catalans—si alguna volta jo escalfantme de boca en les nostres converses, li feya una tirada, no de vers, sinó de revolucionaria prosa, exposant francament mon pensar y dibuixant los ideals de la juventut esperançada, solia ell moure 'l cap ab cert esparverament ó somreya ab signe d' incredulitat. Y com ell, eran molts los que aixís pensavan, y no deixavan de tenir en part disculpa.

Y no diguem rès dels esferehiments y del escándol farisáich de la gent de fora casa, es dir de part d' allá del Ebre, puix que n' hem vistes de totes, y 'ns n' hem hagudes de sentir de seques y de verdes, abans d' obtenir aqueixa barretada de cortesia que 'ns acaba de fer,—y grans mercès li 'n donám—la Royal Academia Espanyola. Es veritat que ja s' hi van fent á les nostres coses, y que ja no se 'ns retrau tan sovint lo fantasma del separatisme; però no deixan encara molts de botzinar entre dents certes acusacions de falta de patriotisme, com si fos delictes de lesa pátria revinclarse contra les violentes y ofegadores impositcions de la burocracia centralisadora que son la mort del verdader patriotisme.

No hi puch fer més, se m' encen la sanch cada vegada que òich lo nòm sagrat de pátria invocat contra nosaltres per hòmens que anys l á van maquinant

y obrant la ruina de la pàtria, sostenint ab una obstinació, digna de mellor causa, institucions desacreditades y volent—á malgrat del poble—fer arrelar pràctiques de govern que portan al pays á una decadència espantosa. Y per probar lo que dich, no 'm càldria sinó espigolar en les planes del *Diari de sessions de Corts*, hont no 's troba més que la veu de les ambicions partisanes y de les concupiscencies personals mal dissimulades, y may los accents del verda-der patriotisme. Aneu demanant arrèu què es la política espanyola, y blanchs y negres vos contestarán que, entre la caòtica confusió dels partits, la nota dominant es la del enervador excepticisme.

Y eixa gènt es la que fa càrrechs als catalanistes; als catalanistes que si 'ls seguïu en ses festes y en ses excursions, y 'ls preguntau què fan ó què pensan fer, vos respondrán alegre y confiadament, ab l'accent del qui porta un ideal al cap y un gran efecte en son cor, que *fan Pàtria*.

Y en efecte, ¿què es sinó *fer pàtria*, recordarnos de aquell adagi nostre que diu que «ja fa prou qui retira als seus» y voler conservar á tota costa les nostres tradicions y 'l nostre llenguatge, motllos vivents del caràcter, y per tant restituhir en lo possible la nostra propia fesomia enlletjada per adobs postiços, y demanar una prudent autonomia pera que pugua 'l nostre poble desplegar més lliurement la sua prover-

bial activitat? Donchs açó es lo que fa l' excursionista resseguint totes les encontrades de la terra catalana, l' antiquari inventariant ses joyes arqueològiques, l' erudit escorcollant sos arxius, l' artista estudiant sos monuments per fantasiarme de nous, lo poeta cantant en lo matern llenguatge ses glories y despertant los condormits sentiments y 'l publicista de seny instruhint al poble no per sollevarlo en il-legals alborots, sinó per donarli conciencia de lo que pot y deu esser en força del dret y en virtut de les lleys històriques y de rahons etnogràfiques que, per més que fassen, no podrán may esborrar ni 'ls cosmopolites somiadors d' una fraternitat que fòra de la religió vá mal fundada, ni 'ls uniformistes ideòlechs que s' han tontament figurat que als pobles podia enmotllársels de nou ab lleys noves.

Veus' aquí lo que nosaltres entenem per *fer pàtria*, y veus' aquí lo que inspirat está fent anys há Mossen Verdaguer en totes ses obres, fins en los llibres y fulles soltes de devoció que no 's poden rotular ab lo hermós y adorat títol que porta aquell llibre de *Pàtria*. Llibre que millor que ningun altre, retrau fielment la fesomia del poeta, y compren, se pot dir, tota la seva carrera literaria desde l' any 1865 en que sortí, com una aparició soptada de la musa popular catalana en los Jochs Florals de Barcelona, l' estudiant pagès de Vich, portant en triomf la morada

barretina que tan bé li esqueya, fins avuy que está en la plenitud de la vida y ha pogut atènyer «lo cimarral del arbre de la gloria» que en les generoses illusions de sa juvenesa havia somiat moltes vegades á l'ombra dolça de les arbredes de Folgueroles. Cada poesia de aquest volum ve á ser com una fita de la ascendent carrera del poeta—aixís com *L'Atlántida* y *Canigó* ne son les grans columnes miliaries—y de segur que Mossen Cinto, al anarles repassant per corretgirles y ordenarles, ha anat resseguint de grà á grà lo rosari de sa ben aprofitada existencia. En los *Mogos de l'Esquadra*, en *Los Vigatans* ó en la *Nit de sanch*, s'hi veu al minyó impregnat de la poesia popular «que fou la seva llet» y que á grans dolls bebia anant per Pásqua ab les colles de *camillayres* seguint les masies de la poètica bandada del Llevant de la Plana, ó bé al estiu batent lo blat en les caldejadades eres ó á les vetlles d'hivern al voltant de la llar de ca'n Tona de Riudeperes; sentint contar rondalles y cantant cançons, després d'haver resat lo Rosari y ensenyat la Doctrina a la bona gent de la pagesia. Aixís com en l'*Oda á Barcelona* y en altres composicions més recents encara, s'hi veu al home que no sols té ja subjugat l'idioma á son voler pera darli accents èpics ó ferne mètriques filigranes, sinó que ademés té'l cor somogut y la imaginació fácil á entrar en la convenient exaltació lírica, després de

haver pogut admirar la perspectiva del Newski de Sant Pétersburg, enfilarse á les Piràmides, sentir lo flayre del cinamom en la Palestina y ohir les cantades del sinsont en les selves americanes. ¡Quín poeta, y, quína vida per un poeta! Tal volta no sia aquest lo lloch de dirho, però l'amich m'ho perdonará y mos lectors me darán, sens dupte, la rahó de lo que vaig á estampar y que ja indiquí en la *Biografia* de Mossen Cinto que acompaya la segona edició de la traducció francesa de *L'Atlántida*, feta en vers per lo estimat Pepratx: En Verdaguer, poeta fill del poble y portat després per les vicissituds de la vida á rebre les poderoses influencies dels grans espectacles del art y de la naturalesa que, obrant sobre un'ánima cultivada per l'estudi y amorosida per les altes comunicaciones del sacerdocí, havían d'engendrar obres perfectes, es lo gran dó, lo inestimable present que Deu ha volgut fer á la Patria catalana en lo moment historich d'un renaixement sens exemple.

Aquí están totes ses immortals obres per testimoniarho, aquí está aquest aplech de poesies, moltes de les quals son fins á llunyes terres conegudes, en totes les vetllades literaries del Principat sempre ab gust ohides, y de molta gent, especialment de la juvenalla, apreses de memoria. Les jemegadores notes de *La Barretina*, cant elegiach de primera força, les he sentides á Olot com en lo Camp de Tarragona, y du-

rarà mols anys lo ressó dels aplausos ab que fou rebuda l' *Oda* grandiloqüent en que 'l poeta canta les grandeses y el progrés de Ciutat Comtal, eixa crexensa verament gegantina que ja havia previst En Balmes quan, en uns articles de *La Sociedad*, defensava la conveniència de tirar á terra lo cinturó de muralles que estretament la cenyia.

En aquest oda, es d' advertir que s' hi sent batre fortament un esperit que no sembla pas lo del autor dels *Idilis*; y es que Mossen Jacinto, com tot poeta de son temps, no té en sa lira la corda patriòtica sols pera celebrar passades gestes y fer lo ploricó sobre generacions mortes, sinó també pera cantar los explets novells de la vitalitat antiga, y enaltir les conquestes del verdader progrés que Catalunya virilment ha sabut atènyer. Si 's condol lo poeta de veure per tot arréu enderrocats monuments venerables que havian de ser testimoni perenne de la nostra civilitació, no li fá recansa que ara puje esbufegant la locomotora per los antichs caminals que 'l traginer algun temps alegrava ab ses cantades, y si per altra part alaba l' enginy industrial y l' amor al treball del nostre poble, ab accent adolorit censura la pèrdua de les bones usances y severament reproba vicis inveterats que envilexen nostre caràcter y fan poch simpátich lo nom de catalá á les gents cultes. Si d' aqueix esperit de patriotisme il·lustrat y creyent

estiguessen ben inspirats tots los nostres companyons de gaya ciencia, podríam esperar que la renascuda Poesía catalana tornás á obrar en bé del nostre poble les maravelles que 'ls antichs atribuhiren á la lira d' Orfeu.

Rés de perniciosos llagoterías, perque sempre s' ha vist que no li vol gayre bé qui al poble servilment encensa; rés de voler enfondir certs antágonismes que 'ls segles y la facilitat de comunicacions y l' avens de la cultura no consenten, rés de voler affuixar los llagos de vera germanor ab que la Providencia ha juntat los pobles de la privilegiada familia ibérica; y may per may confondre lo verdader poble ab la escéptica y concupiscent remada de polítichs d' ofici que tan malmenades portan á les demés provincies com á la nostra benvolguda Catalunya. Aixís es com refarem y enaltirem la Pàtria catalana, anant sempre á la vanguardia en lo progrés y en la defensa de la pàtria espanyola; y aixís es com desde jovenet ho compregué l' estimat Verdaguer, qui ha tingut la bona ventura de saber refondre en lo daurat motllo de son cor de sacerdot y de poeta los dos més grans sentiments, los dos nobilíssims amors del home: l' amor de Deu y l' amor de Pàtria.

Y ara escolteu com ho canta.

JAUME COLLELL PBRE.

Barcelona 6 de Juny de 1888